

[View the original article](#)

پاراگراف اول

پاراگراف اول؛ بازگشت هنرمندان به ایران، انتخاب شخصی یا برنامه حکومتی؟

محمد ضرغامی

۱۶/مهر/۱۴۰۵

محسن نامجو، بیژن مرتضوی، کینگرام و قیصر خوانندگانی که به ایران بازگشتند

این روزها بازگشت به ایران دوباره به موضوعی پر از پرسش و ابهام تبدیل شده است؛ چه چیزی تغییر کرده که بازگشت برای برخی ممکن یا دست‌کم قابل‌تصور شده و چرا تصمیمی شخصی، گاهی معنایی فراتر از یک انتخاب فردی پیدا می‌کند؟

در میان این همه قضاوت و هیاهوی فضای مجازی، پرسش همچنان پابرجا است: آیا بازگشت به وطن حق بدیهی هر ایرانی است یا همچنان به مجوز و پاسخ نیاز دارد؟

در برنامه رادیویی «پاراگراف اول» احسان کرمی، بازیگر، صداپیشه و مجری از لس‌آنجلس و مهدی عبدالله‌زاده، روزنامه‌نگار، نویسنده سینمایی و دانش‌آموخته ارتباطات دانشگاه لوگانوی سوئیس از لوزان به

↓ لینک مستقیم ✓

↗ بازکردن در پنجره جدید

بازگشت‌ها؛ «نیاز شخصی» یا «برنامه حکومتی»؟

احسان کرمی، مجری پیشین برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی صداوسیما جمهوری اسلامی، با تأکید بر این‌که رفت‌وآمد به کشور محل تولد حق هر فرد است، معتقد است تعداد بازگشتگان به اندازه‌ای نیست که بتوان از یک موج گسترده صحبت کرد. او به سفر هوشنگ توزیع هنرپیشه و بیژن مرتضوی خواننده در گذشته اشاره می‌کند.

از نظر آقای کرمی، «چیزی که این روزها حساسیت‌برانگیز شده، سوءاستفاده تبلیغاتی جمهوری اسلامی از کسانی است که کار هنری می‌کنند و مورد توجه مردم هستند و اجازه دادن به این سوءاستفاده تبلیغاتی است.»

مهدی عبدالله‌زاده، نویسنده و پژوهشگر، معتقد است مقایسه چهره‌هایی که در گذشته به ایران رفت‌وآمد داشته‌اند با بازگشت‌های اخیر، بدون توجه به تفاوت جایگاه اجتماعی آن‌ها، کامل نیست.

جنگ، اعتراضات و بحران‌های سیاسی و اقتصادی مهم‌اند، اما «برای پاسخ به این پرسش که آیا حکومت از بازگشت هنرمندان سود می‌برد، ابتدا باید مشخص کرد این سود دقیقاً چیست.»

او می‌گوید اگر حکومت در شرایط باثباتی، امکان بهره‌برداری تبلیغاتی از بازگشت چهره‌ها قابل‌تصور بود؛ اما اکنون باید پرسید «چه فایده‌ای برای جمهوری اسلامی دارد که بیژن مرتضوی بیاید یا برود؟» به باور او، بدون شواهدی از شکل‌گیری یک زنجیره و نتیجه‌دادن آن، نمی‌توان گفت حکومت پشت بازگشت‌ها قرار دارد.

«بازگشت هنرمندان خوراک فکری حکومتی»

احسان کرمی بخشی از این استدلال را می‌پذیرد، اما محدود بودن تعداد بازگشت‌ها را به معنای بی‌فایده بودن این افراد نمی‌داند. او با اشاره به تعبیر «الغریق یتشبث بکل حشیش» می‌گوید بازگشت چهره‌های شناخته‌شده می‌تواند «خوراک فکری» برای افکار عمومی ایجاد کند.

به‌گفته آقای کرمی، جامعه ممکن است به‌جای مشکلاتی مانند استعفای معلمان، درگیر این شود که بازگشت محسن نامجو چه می‌شود، بیژن مرتضوی چه زمانی کنسرت می‌گذارد، آیا به صداوسیما خواهد رفت یا با برخورد قضایی روبه‌رو می‌شود. از نگاه او، این بازگشت‌ها می‌توانند به یک «نمایش تبلیغاتی» تبدیل شوند.

آقای عبدالله‌زاده می‌گوید جمهوری اسلامی «عامدانه و با برنامه‌ریزی چنین سفرهایی را ترتیب نمی‌دهد؛» اندازه این اثر برای نتیجه‌گیری درباره وجود یک برنامه حکومتی کافی نیست. او «انگیزه‌های فردی» مانند افزایش سن، دوری از وطن و بسته‌شدن فرصت‌های بازگشت را جدی می‌گیرد.

احسان کرمی نیز نیازهای شخصی را یکی از عوامل می‌داند، اما می‌گوید این توضیح برای «بازگشت افرادی مانند محسن نامجو کافی نیست.» او به پیام محمدرضا شریفی‌نیا اشاره می‌کند؛ به گفته آقای کرمی، شریفی‌نیا که با حکومت ارتباط دارد، از او، برزو ارجمند، مهناز افشار و حمید فرخ‌نژاد خواسته بود نامه‌ای بنویسند و اعلام کنند قصد بازگشت و فعالیت در ایران دارند.

آقای کرمی می‌گوید وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه در تبلیغات و فرهنگ فعالیت دارند و گاهی میان آن‌ها اختلاف شکل می‌گیرد. او می‌گوید از سال ۱۳۹۸ تغییراتی در نحوه برخورد این دو نهاد با افراد خارج از کشور احساس کرده و مدعی شد بازگشت محسن نامجو و بیژن مرتضوی نیز از مدتی قبل برنامه‌ریزی شده بود.

«رمانتیسم بازگشت»

مهدی عبدالله‌زاده می‌گوید هنوز قانع نشده است که جمهوری اسلامی برای بازگرداندن این افراد برنامه داشته باشد. درباره محسن نامجو نیز توضیحات خود او را قابل فهم می‌داند؛ نامجو گفته بود «در این مقطع از زندگی، بودن در وطن و در کنار خانواده و دوستان» برایش از «فعالیت‌های موسیقی و فرهنگی» مهم‌تر است.

آقای عبدالله‌زاده می‌گوید حوالی ۵۲ یا ۵۳ سالگی نگاه انسان به وطن ممکن است تغییر کند. احسان کرمی در مقابل می‌گوید: «ما نمی‌توانیم در این موضوع مسئله‌ای را که اساساً رمانتیک نیست، رمانتیک کنیم.»

او با اشاره به سابقه فعالیت‌های اعتراضی محسن نامجو می‌پرسد چگونه می‌توان پذیرفت فردی با چنین سابقه‌ای بدون نوعی هماهنگی یا اجازه به ایران بازگردد و زندگی نسبتاً عادی داشته باشد. از نظر آقای کرمی، نامجو یک منتقد معمولی یا شهروند عادی نیست؛ خروج او از ایران و فعالیت‌های بعدی‌اش بخشی از مسیر اعتراضی او بوده است.

آقای کرمی می‌گوید اگر جمهوری اسلامی تغییر کرده باشد و افراد خارج از کشور بتوانند آزادانه رفت‌وآمد کنند، آن را نشانه یک تغییر جدی خواهد دانست.

«ما چه کردیم؟»

احسان کرمی درباره نقش رفتار مخالفان جمهوری اسلامی در تغییر مسیر برخی چهره‌ها می‌گوید نباید با عنوان «ما چه کردیم؟» پاسخ داد؛ مخالفان جمهوری اسلامی گروهی متکثرند و باید درباره افراد صحبت کرد.

او درباره بیژن مرتضوی و محسن نامجو می‌گوید هر دو پیش از بازگشت امکان فعالیت هنری در خارج را داشتند. آقای کرمی مدعی شد بیژن مرتضوی تا چند ماه پیش در نشست‌هایی با حضور شاهزاده رضا پهلوی شرکت می‌کرد و تغییر موضع او برایش قابل‌توجیه نیست.

مهدی عبدالله‌زاده درباره این تغییر می‌گوید مرتضوی ممکن است پس از مشاهده عملکرد شاهزاده رضا پهلوی از او فاصله گرفته و به این نتیجه رسیده باشد که شاهزاده رضا پهلوی، به ادعای عبدالله‌زاده، «چقدر دروغ گفته است».

درحالی‌که زمان برنامه رو به پایان بود، احسان کرمی با ورود به بحث از آقای عبدالله‌زاده خواست نمونه‌ای از دروغ‌ها را بگوید. او گفت هیچ‌کس وظیفه ندارد به شاهزاده رضا پهلوی وفادار بماند، او قابل‌نقد است و به گفته آقای کرمی، با پشتوانه مردمی وارد این عرصه شده است.

پاراگراف اول

فراتر از خبر

فرهنگ و هنر ایران

بایگانی

© ۲۰۲۶ تمام حقوق این وبسایت، بر اساس مقررات کپی‌رایت، برای رادیو فردا محفوظ است.